

χειμώνας

χειμώνας, ο, ουσ. [<αρχ. χειμών + κατάλ. αιτιατ. -ώνα], ο χειμώνας· άσχημη ψυχολογική κατάσταση, θλίψη, κατάθλιψη: «η καρδιά της γέμισε από χειμώνα». (Τραγούδι: *στης ζωής μου το χειμώνα άνθισε μια ανεμώνη*). (Ακολουθούν 20 φρ.)·

- άνοιξες πόρτα για το χειμώνα! βλ. λ. [πόρτα](#)·

- από Μάρτη καλοκαίρι κι από Αύγουστο χειμώνα, από το ότι, πολλές φορές, από το μήνα Μάρτιο ο καιρός αρχίζει κατά διαστήματα να ζεσταίνει θυμίζοντας καλοκαίρι κι από τον Αύγουστο με τα μετέμια αρχίζει κατά διαστήματα να ψυχραίνει θυμίζοντας χειμώνα. Συνών. από Μαρτιού πουκάμισο κι απ' Αύγουστο σεγκούνι·

- βαρύς χειμώνας, που κάνει δυνατό, αφόρητο κρύο, χιόνια και παγωνιά: «φέτος είχαμε τόσο βαρύ χειμώνα, που θύμιζε Σιβηρία». (Τραγούδι: τι **χειμώνας βαρύς**, έλα απόψε νωρίς)·

- γιατί, θα σε πιάσω πόρτα για το χειμώνα; βλ. λ. [πόρτα](#)·

- γλυκός χειμώνας, που είναι μαλακός, ήπιος: «φέτος περάσαμε γλυκό χειμώνα και δε φόρεσα ούτε μια φορά παλτό»·

- ένα μυαλό χειμώνα καλοκαίρι! βλ. λ. [μυαλό](#)·

- έπιασε (ο) χειμώνας ή μας έπιασε (ο) χειμώνας, **α.** χειμώνασε: «φέτος έπιασε νωρίς ο χειμώνας». **β.** λέγεται για ψυχρό καιρό, άσχετα από την εποχή που διανύουμε: «τι γίνεται, ρε παιδιά, Μάης μήνας και μας έπιασε χειμώνας!». Ο πλ. και όταν το άτομο μιλάει μόνο για τον εαυτό του·

- θρέψε λύκο το χειμώνα να σε φάει το καλοκαίρι, βλ. λ. [λύκος](#)·

- καλό χειμώνα! ευχή σε κάποιον να περάσει εύκολο χειμώνα·

- μαζεύει ήλιο για το χειμώνα, βλ. λ. [ήλιος](#)·

- μέσα στην καρδιά του χειμώνα, βλ. λ. [καρδιά](#)·

- μήτε Μάρτης καλοκαίρι μήτε Αύγουστος χειμώνας, βλ. λ. [Μάρτης](#)·

- ο χειμώνας της ζωής, η γεροντική ηλικία, τα γηρατειά: «παρόλο που βρίσκεται στο χειμώνα της ζωής του, δεν εννοεί να το βάλει κάτω και να παραδεχτεί πως ξόφλησε»·

- όποιος τον Αύγουστο γαμεί, κακό χειμώνα βγάζει, δηλώνει πως ο άνθρωπος πρέπει να είναι προνοητικός: «άσε τα γλέντια και τις διασκεδάσεις και προγραμμάτισε τη ζωή σου, γιατί, όποιος τον Αύγουστο γαμεί, κακό χειμώνα βγάζει». Πρβλ.: το τζιτζίκι και μυρμήγκι (Αίσωπος). Συνών. αν ζυμώσεις το πρωί, αποβραδís κοσκίνα / άναψε το φανάρι σου, προτού να σ' εύρει η νύχτα / ήρθε ο Άι Λιας, μάσε τα δαδιά σ', ήρθε κι ο Σταυρός, κάτσε και πυρώσ' / των φρονίμων τα παιδιά, πριν πεινάσουν μαγειρεύουν. Αντίθ. άμα δεν πεινάσει, δε ζυμώνει·

- στην καρδιά του χειμώνα, βλ. λ. [καρδιά](#)·

- στο χειμώνα της ζωής μου ή στης ζωής μου το χειμώνα, στα γεράματά μου: «στο χειμώνα της ζωής του εγκατέλειψε την πόλη κι επέστρεψε στο χωριό του». (Λαϊκό τραγούδι: *στης ζωής μου το χειμώνα, άνθισε μια ανεμώνη*)·

- τον έπιασες πόρτα για το χειμώνα! βλ. λ. [πόρτα](#)·

- φύλαξε φίδι το χειμώνα να σε δαγκώσει το καλοκαίρι, βλ. λ. [φίδι](#)·

- χειμώνα καιρό, χειμωνιάτικα, σε περίοδο χειμώνα: «χειμώνα καιρό κι ο διαχειριστής της πολυκατοικίας έχει σβηστά τα καλοριφέρ»·

- χειμώνα καλοκαίρι, αδιάκοπα, συνέχεια, σε όλη τη διάρκεια του χρόνου: «αυτός έχει δουλειά χειμώνα καλοκαίρι». (Λαϊκό τραγούδι: χαρείτε νέοι τη ζωή **χειμώνα καλοκαίρι**, γιατί θα είναι πια αργά, όταν θα είστε γέροι).

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας